

غذا محدود است و میهمان زیاد

آرایش سفره بودجه ۸۹

● آیین هنرخواه

۲۰ درصدی اعتبارات مشمول ردیف‌های متفرقه بودجه هم در بحث جاری هم در بحث عمرانی و هم در خصوص دارایی‌های مالی خواهد بود. این پیشنهاد دولت انعطاف‌پذیری بودجه‌ریزی را برای دولت فراهم می‌آورد، اما به باور برخی منتقدان بودجه در صورتی که مجلس با این خواست دولت موافقت کند، امکان بروز بی‌انضباطی مالی دولت تشدید خواهد شد.

اوراق مشارکت ارزی جایگزین منابع خارجی
افزون بر پیشنهاد همیشگی دولت مبنی بر تمدید سهمیه‌های باقیمانده تسهیلات مصوب بیع متقابل و تسهیلات مالی خارجی (فاینانس) و تعهدات حساب ذخیره ارزی مندرج در قوانین بودجه سال‌های گذشته برای سال آینده، دولت پیشنهاد تازه و البته با ارقام درشتی را برای تأمین منابع مالی مطرح می‌کند که شاید مجلس چندان با کارآمدی این ابزار مالی در بودجه ایران آشنایی نداشته باشد، چه اینکه دولت اجازه خواسته است بلکه پس از بررسی شرایط صدور اوراق مشارکت ارزی دولتی، نسبت به صدور حداکثر ۱,۵ میلیارد یورو اوراق مشارکت جهت تأمین مالی پروژه‌های زیربنایی توسعه‌ای انتفاعی (از جمله طرح‌های آب و خاک و کشاورزی) اولویت‌دار در بازارهای مالی بین‌المللی اقدام کند. استفاده از اوراق مشارکت

دولت معتقد است بودجه ۳۶۸ هزار و ۵۰۵ میلیارد تومانی سال آینده از حیث دخل و خرج‌های جاری بسته و انقباضی است اما از حیث اعتبارات عمرانی باز و انبساطی دیده شده است، اما مجلس بر این باور است که بودجه سال آینده برای رسیدن به اهداف کمی و کیفی نیاز به اصلاح دارد. به‌راستی منوی پیشنهادی دولت برای آرایش سفره بودجه ۸۹ چگونه است؟ جدول صفحه بعد چارچوب منابع و مصارف بودجه سال آینده را نشان می‌دهد.

آنچه دولت در ماده واحده بودجه سال آینده پیشنهاد می‌کند، به‌واقع مجوزی است برای جابه‌جایی اعتبارات عمرانی به گونه‌ای که دولت از مجلس اجازه جابه‌جایی حداکثر ۲۰ درصد در هر یک از طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از یک سو و جابه‌جایی ۱۰ درصدی بودجه جاری دستگاه‌های دولتی با هدف تأمین هزینه‌های اجتناب‌ناپذیر و ایجاد تعادل در بودجه دستگاه‌های اجرایی از سوی دیگر را می‌خواهد، بویژه اینکه قرار است تا ۳ درصد از کل بودجه عمرانی در اختیار معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور قرار گیرد تا حسب ضرورت و بر اساس پیشرفت کار به طرح‌های عمرانی با اولویت طرح‌های با سال خاتمه ۱۳۸۹، طرح‌های اشتغال‌زا و طرح‌های زیربنایی با اولویت مناطق محروم اختصاص یابد. البته جابه‌جایی

حکایت، حکایت همه ساله است و انتظارات و انتقادات از سند دخل و خرج سالانه دولت را پایانی نیست و لایحه بودجه سال ۱۳۸۹ دولت هم از این قاعده نقد و نظر مصون نمانده است. همه از دولت انتظار دارند؛ برخی خواهان کار عمرانی بیشتر هستند و برخی خواهان بهبود وضعیت معیشتی مردم، عده‌ای بودجه باز و انبساطی را پیشنهاد می‌کنند و عده‌ای دیگر بودجه بسته و انقباضی، یکی از کاهش سرمایه‌گذاری‌ها گلایه دارد و دیگری از افزایش حجم سرمایه‌گذاری شرکت‌های دولتی انتقاد می‌کند. انتقادات و انتظارات از بودجه ایران دست‌کم در ۳۰ سال اخیر نه تنها فروکش نکرده، بلکه می‌توان گفت دامنه و عمق انتظارات هم فراتر رفته است. اما دولت چه راهی را باید در پیش بگیرد تا بتواند همه را سر سفره بودجه‌اش راضی نگه دارد؟ سفره‌ای که غذای محدود دارد و میهمانانش زیادند و داستان بودجه ایران چون قطاری است که در گذر از تاریخ و عبور از هر ایستگاهی، مسافرانی سوار آن شده‌اند اما کمتر مسافری در ایستگاه مقصد پیاده شده است. دولت دهم به نظر می‌رسد برای پاسخ به همه انتظارات بودجه‌ای راه دشواری در پیش دارد و باید سعه‌صدر بیشتری از خود نشان دهد، با این امید که انسجام بودجه‌اش حفظ شود. گزارش ویژه بازار بین‌الملل را بخوانید:

چارچوب کلی بودجه ۱۳۸۹ ایران (میلیون ریال)

مصارف		منابع	
۷۲۹,۱۴۰,۳۳۶	هزینه‌ها	۶۷۶,۰۴۹,۱۵۱	درآمدها
۳۸۲,۸۷۳,۴۰۰	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	۲۷۵,۸۶۶,۳۵۰	واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای
۸۶,۳۵۶,۳۰۰	تملك دارایی‌های مالی	۲۴۶,۴۵۴,۵۳۵	واگذاری دارایی‌های مالی
۱,۱۹۸,۳۷۰,۰۳۶	جمع مصارف عمومی دولت	۱,۱۹۸,۳۷۰,۰۳۶	جمع منابع عمومی دولت
۹۱,۴۳۳,۰۸۳	از محل درآمدهای اختصاصی دولت	۹۱,۴۳۳,۰۸۳	درآمدهای اختصاصی دولت
۱,۲۸۹,۸۰۳,۱۱۹	جمع مصارف بودجه عمومی دولت	۱,۲۸۹,۸۰۳,۱۱۹	جمع منابع بودجه عمومی دولت
۲,۶۹۲,۲۴۷,۳۲۵	منابع شرکت‌های دولتی، بانک‌ها	۲,۶۹۲,۲۴۷,۳۲۵	منابع شرکت‌های دولتی، بانک‌ها
۳,۹۸۲,۰۵۰,۴۴۴	جمع کل	۳,۹۸۲,۰۵۰,۴۴۴	جمع کل
۲۹۶,۹۹۱,۷۶۵	ارقامی که دوبار منظور شده است کسر می‌شود	۲۹۶,۹۹۱,۷۶۵	ارقامی که دوبار منظور شده است کسر می‌شود
۳,۶۸۵,۰۵۸,۶۷۹	جمع مصارف بودجه کل کشور	۳,۶۸۵,۰۵۸,۶۷۹	جمع منابع بودجه کل کشور

سرمایه‌ای ۹۶ درصد آن برابر با ۲۶۵ هزار میلیارد ریال، ناشی از فروش نفت خام خواهد بود و هیچ منبع درآمدی برای صادرات فرآورده‌های نفتی و یا صادرات گاز در بودجه ۸۹ دیده نشده است. به عبارت دیگر، دولت سال آینده با احتساب نرخ دلار به ارزش ۹۸۵۰ ریال تصمیم دارد برای تأمین منابع بودجه عمومی کشور نزدیک به ۲۷ میلیارد دلار از محل فروش نفت خام هزینه کند که با فرض متوسط قیمت نفت خام ایران در بازارهای جهانی در طول سال آینده به ازای هر بشکه ۶۵ دلار، شرکت ملی نفت ایران باید دست کم روزانه درآمد ارزی ناشی از فروش یک میلیون و ۱۳۵ هزار و ۵۸۷ بشکه نفت خام را به خزانه واریز کند. از سوی دیگر دولت می‌خواهد از صندوق توسعه ملی یا همان حساب ذخیره ارزی کنونی برداشتی بالغ بر ۱۳۵ هزار میلیارد ریالی داشته باشد. افزون بر این، با در نظر گرفتن درآمدهای پیش‌بینی شده در بودجه سال آینده از جمله مالیات ۲۰ درصدی بر فروش بنزین داخلی و مالیات بر عملکرد شرکت ملی نفت ایران دست کم ۵۰ میلیارد دلار از منابع بودجه عمومی ایران مستقیم یا غیرمستقیم وابسته به نفت خواهد بود. بررسی ساختار درآمدی منابع بودجه عمومی کشور در سال ۱۳۸۹ از حیث واگذاری یا فروش دارایی‌های سرمایه‌ای که منابع به دست آمده از صندوق توسعه ملی با ۵۴,۶۴ درصد سهم، درآمد ناشی از فروش سهام شرکت‌های دولتی با ۳۰,۴۳ درصد سهم، واگذاری معادن دولتی با ۷,۱ درصد، استفاده از تسهیلات به جا مانده از سال‌های قبل با ۵,۶۸ درصد، دریافت تسهیلات خارجی با ۱,۳۸ درصد و دریافت‌های سایر با کمتر از یک درصد می‌شود. ■

و یا فروش دارایی‌های سرمایه‌ای و دارایی‌های مالی می‌شود که کل منابع بودجه عمومی کشور بدون احتساب درآمدهای اختصاصی وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی بالغ بر ۱۱۹۸ هزار میلیارد ریال برآورد شده است که ۵۶ درصد آن به درآمد جاری دولت تحت عنوان «درآمدها» خواهد بود و ۲۳ درصد از محل واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و ۲۱ درصد هم از محل واگذاری دارایی‌های مالی تأمین خواهد شد. البته دولت سال آینده می‌خواهد دست‌کم تا ۵۸ درصد از درآمد جاری خود را از محل درآمدهای مالیاتی، ۳۷ درصد از محل مالکیت‌های دولتی که بیشتر آن سود سهام دولت در شرکت‌های دولتی است و مابقی را از محل فروش کالا و خدمات، درآمد ناشی از جرائم و خسارت‌ها و سایر درآمدها تأمین کند. بنابراین دولت برای تأمین هزینه‌های جاری ناچار به افزایش نرخ مالیات‌ها خواهد بود. از کل درآمد جاری کشور به میزان ۶۷۶ هزار میلیارد ریال، ۲۹ درصد آن از محل مالیات بر شرکت‌های دولتی و خصوصی، ۱۱ درصد از محل مالیات بر واردات، ۸ درصد مالیات بر درآمدها، ۸ درصد مالیات بر کالا و خدمات و ۲ درصد مالیات بر ثروت خواهد بود که نشان می‌دهد سهم درآمدهای مالیاتی از کل درآمد جاری دولت ۵۸ درصد برآورد شده است. البته از مجموع ۳۹۰ هزار میلیارد ریال درآمد مالیاتی بالغ بر ۱۷ درصد آن از محل مالیات بر عملکرد شرکت ملی نفت ایران خواهد بود که وجه غالب آن مالیات بر فروش نفت خام است.

برداشت ۱۳ میلیارد دلاری از صندوق

یکی از ایرادهای جدی به لایحه بودجه ۸۹، به ساختار منابع تشکیل‌دهنده بودجه عمومی از حیث واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی برمی‌گردد، به گونه‌ای که از مجموع ۲۷۶ هزار میلیارد ریال منابع حاصل از واگذاری دارایی‌های

ارزی در سال آینده متنوع خواهد بود و در صورت موافقت مجلس وزارت نفت هم می‌تواند از طریق شرکت‌های تابعه ذی‌ربط (نفت، گاز، پتروشیمی و پالایش و پخش) در راستای تأمین منابع ارزی مورد نیاز طرح‌های سرمایه‌گذاری در دست اجرای خود پس از تأیید بانک مرکزی نسبت به انتشار به ترتیب، تا مبلغ پنج میلیارد یورو و سایر شرکت‌ها هر کدام تا مبلغ یک میلیارد یورو، اوراق مشارکت ارزی در بازارهای مالی بین‌المللی اقدام کنند و اصل و سود این اوراق را خودشان تضمین کنند. همچنین قرار است به شرکت‌های بخش صنعت و معدن اجازه داده شود در راستای تأمین منابع ارزی برای سرمایه‌گذاری در طرح‌های انتفاعی دارای توجیه فنی و اقتصادی، زیست‌محیطی و پدافند غیرعامل و پس از تأیید بانک مرکزی نسبت به انتشار تا مبلغ دو میلیارد یورو اوراق مشارکت ارزی در بازارهای مالی بین‌المللی با تضمین خودشان اقدام کنند.

تازه‌های بودجه ۸۹

افزون بر استفاده از اوراق مشارکت ارزی در بودجه سال آینده، تأسیس صندوق توسعه ملی و اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها را می‌توان از جمله تازه‌های بودجه در سال ۱۳۸۹ قلمداد کرد. مینا قرار گرفتن قیمت ۶۵ دلاری به ازای هر بشکه نفت در سال آینده با نرخ تسعیر هر دلار ۹۸۵۰ ریال از یک سو و درخواست دولت برای هزینه شدن ۲۷ میلیارد دلار از درآمدهای نفتی و برداشت ۱۳,۵ میلیارد دلاری از حساب صندوق توسعه ملی می‌تواند از مهم‌ترین دغدغه‌های بودجه ایران در سال آینده باشد.

ساختار درآمد دولت

شاکله اصلی و همیشگی بودجه عمومی کشور شامل سه قسمت درآمدها، منابع ناشی از واگذاری